

TRƯỜNG THPT BÌNH TÂN

TỔ NGŨ VĂN

Văn bản: TỪ ẤY

(Tố Hữu)

I. Giới thiệu chung:

1. Tác giả: Tố Hữu là nhà thơ trữ tình chính trị thể hiện lẽ sống lớn, những tình cảm lớn của người công dân, người chiến sĩ cách mạng đối với Đảng, với tổ quốc, với nhân dân và với Bác Hồ...

- Ông được gọi là *“lá cờ đầu của thơ ca cách mạng Việt Nam”, “người viết sử bằng thơ”*

2. Bài thơ

a. Xuất xứ, hoàn cảnh sáng tác:

- Bài *“Từ ấy”* được rút từ phần *“Máu lửa”* của tập thơ *“Từ ấy”*

- Năm 1937, Tố Hữu được đứng vào hàng ngũ của Đảng. Ông vô cùng xúc động viết bài thơ này. *“Từ ấy”* là bài thơ đầu tay của Tố Hữu được in trong tập *“Từ ấy” (1937-1946)*

- *“Từ ấy”* là tập thơ đầu tay của Tố Hữu, thể hiện niềm say mê lí tưởng và niềm khao khát được chiến đấu, hi sinh cho cách mạng trên tinh thần lạc quan chiến thắng của một người thanh niên cộng sản. Tập thơ gồm ba phần: *“Máu lửa”, “Xiềng xích”, “Giải phóng”*.

b. Ý nghĩa nhan đề:

- *“Từ ấy”* mang một ý nghĩa phiếm định về mặt thời gian ... Đó là khi tâm trạng của nhà thơ trong giây phút *“giác ngộ lí tưởng cộng sản.”*, là mốc son đánh dấu bước ngoặt, lời rẽ mới trong cuộc đời của nhà thơ Tố Hữu,

- Người thanh niên học sinh Tố Hữu đã đón nhận lí tưởng ấy không chỉ bằng khối óc mà bằng cả con tim, không chỉ bằng nhận thức lí trí mà xuất phát từ tình cảm một kỷ niệm sâu sắc của người thanh niên yêu nước bắt gặp lí tưởng Cách mạng, mà sau này, ông nói rõ trong một bài thơ: *“Con lớn lên, con tìm Cách mạng – Anh Lưu, anh Diểu dạy con đi - Mẹ không còn nữa, con còn Đảng. Dù dẫu khi con chưa biết gì”* (Quê mẹ).

II. Đọc - hiểu văn bản:

“Từ ấy” là một bài thơ vừa có tính triết lý sâu sắc, vừa rất gần gũi, bình dị, thân thuộc. Sau mấy chục năm đọc lại, những vần thơ đó vẫn là một câu hỏi thăm thía mà những người cộng sản hôm nay không thể không suy ngẫm một cách nghiêm túc để tự mình tìm ra lời giải đáp thấu đáo. Giữa cái chung và cái riêng, giữa cộng đồng - tập thể và cá nhân, giữa vật chất tầm thường và tinh thần – tư tưởng của người cộng sản.

1. Niềm vui sướng, say mê mãnh liệt của tác giả trong buổi đầu gặp gỡ lí tưởng công sản:

-Mở đầu là hai câu thơ được viết theo bút pháp tự sự, nhà thơ kể lại một kỉ niệm không quên của đời mình:

***“Từ ấy trong tôi bừng nắng hạ
Mặt trời chân lý chói qua tim”***

+“**Từ ấy**” là cái mốc thời gian có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong đời cách mạng và đời thơ của Tố Hữu, khi đó nhà thơ mới 18 tuổi, đang hoạt động rất tích cực trong Đoàn Thanh niên Cộng sản Huế, được giác ngộ lí tưởng cộng sản, được kết nạp vào Đảng.

+Bằng những hình ảnh ẩn dụ “**nắng hạ**”, “**mặt trời chân lý**”, Tố Hữu khẳng định lí tưởng cộng sản như một nguồn sáng mới làm bừng sáng tâm hồn nhà thơ. Nguồn sáng ấy không phải là ánh thu vàng nhẹ hay ánh xuân dịu dàng, mà là ánh sáng rực rỡ của một ngày nắng hạ, là thứ ánh nắng phát ra từ “**mặt trời**” khác thường, đó là “**mặt trời chân lý**”.

+Thêm nữa, những động từ “**bừng**” - chỉ ánh sáng phát ra đột ngột, “**chói**” - chỉ ánh sáng có sức xuyên thấu mạnh, càng nhấn mạnh ánh sáng của lí tưởng đã hoàn toàn xua tan màn sương mù của ý thức tiểu tư sản và mở ra trong tâm hồn nhà thơ một chân trời mới của nhận thức, tư tưởng và tình cảm.

-Ở hai câu sau, bút pháp trữ tình lãng mạn cùng với những hình ảnh so sánh đã diễn tả cụ thể niềm vui sướng vô hạn của nhà thơ trong buổi đầu đến với lí tưởng cộng sản:

***“Hồn tôi là một vườn hoa lá
Rất đậm hương và rộn tiếng chim”***

+Niềm vui sướng trong tâm hồn người chiến sĩ trẻ như một thế giới tràn đầy sức sống với hương sắc của các loài hoa, vẻ tươi xanh của cây lá, âm thanh rộn rã của tiếng chim ca hót.

*Tóm lại, Tố Hữu sung sướng đón nhận lí tưởng như cỏ cây hoa lá đón ánh sáng mặt trời, chính lí tưởng cộng sản đã làm tâm hồn con người tràn đầy sức sống và niềm yêu đời, làm cho cuộc sống của con người có ý nghĩa hơn.

2. Khổ thứ hai và thứ ba: bản quyết tâm thư của người thanh niên công sản nguyện hòa cái tôi nhỏ bé của mình vào cái ta chung rộng lớn của quần chúng nhân dân cần lao.

a.KHỔ 2: Người đọc thật sự cảm động bởi thái độ chân thành thiết tha đến vô vập của một nhà thơ vốn xuất thân từ giai cấp tiểu tư sản tự giác và quyết tâm gắn bó với mọi người

***"Tôi buộc lòng tôi với mọi người
Gần gũi nhau thêm mạnh khối đời"***

+Động từ **“buộc”** thể hiện ý thức tự nguyện sâu sắc và quyết tâm cao độ của Tố Hữu muốn vượt qua giới hạn của **“cái tôi”** cá nhân để sống chan hòa, gắn bó, đoàn kết với **“mọi người”** bằng cả tấm **“lòng”** của mình, không phân biệt giai cấp.

→Động từ **“buộc”, “trang trải”**: những hành động có tính tự nguyện. **“Buộc”** và **“trang trải”** là hai khái niệm hoàn toàn khác nhau nhưng nó đều nằm trong nhận thức mới về lẽ sống của Tố Hữu.

→ **“Buộc lòng”** với **“mọi người”** là để **“trang trải” “tình”** thương yêu, sự quan tâm, sẻ chia của Tố Hữu với cuộc đời khắp **“trăm nơi”**, từ thành thị đến nông thôn.

+Câu thơ: **“Để hồn tôi với bao hồn khổ”** khẳng định trong mối liên hệ với mọi người nói chung, nhà thơ đặc biệt quan tâm đến quần chúng lao khổ.

→**“Bao hồn khổ”**: tầng lớp đáng thương nhất trong xã hội đương thời, **“để”** gọi lên ý thơ chủ động sự gắn kết lòng mình với mọi người hòa làm một, chứa đựng **nỗi thương xót tột cùng** và **sự đồng cảm sâu sắc** đối với “đại gia đình” đang trong cảnh lầm than.

+Ở câu: **“Gần gũi nhau thêm mạnh khối đời”** - **“khối đời”** là một **ẩn dụ** chỉ một khối người đông đảo cùng chung cảnh ngộ trong cuộc đời, đoàn kết chặt chẽ với nhau cùng phấn đấu vì một mục tiêu chung.

→**“Khối đời”**: danh từ trừu tượng, thể hiện một khái niệm cuộc sống bao quát, gộp chung, không thể nhìn, cân đong đo đếm, nhưng lại gói ghém thành một sức mạnh phi thường, cụ thể hóa phi vật thể.

♦ Nhấn mạnh lần nữa **mối ân tình giữa tác giả với muôn dân, khẳng định cuộc sống bản thân nhà thơ không có sự riêng biệt, mà chỉ là một phần tử nhỏ chan hòa và giao cảm với những mảnh đời còn lại.**

+Có thể hiểu: khi **“cái tôi”** chan hòa trong **“cái ta”**, khi cá nhân hòa mình vào một tập thể cùng lí tưởng thì sức mạnh của mỗi người sẽ được nhân lên gấp bội.

✦ Tóm lại, Tố Hữu đã đặt mình giữa dòng đời và trong môi trường rộng lớn của quần chúng lao khổ, ở đây Tố Hữu đã tìm thấy niềm vui và sức mạnh mới không chỉ bằng nhận thức mà còn bằng tình cảm mến yêu, bằng sự giao cảm của những trái tim. Qua đó, Tố Hữu cũng khẳng định mối liên hệ sâu sắc giữa văn học và cuộc sống, mà chủ yếu là cuộc sống của quần chúng nhân dân.

b.KHỔ 3: Trước khi được giác ngộ lí tưởng, Tố Hữu là một thanh niên tiểu tư sản. Lí tưởng cộng sản giúp nhà thơ không chỉ có được lẽ sống mới mà còn vượt qua tình cảm ích kỉ, hẹp hòi của giai cấp tiểu tư sản để có được tình hữu ái giai cấp với quần chúng lao khổ. Hơn thế, đó còn là tình thân yêu ruột thịt:

**“Tôi đã là con của vạn nhà
Là em của vạn kiếp phôi pha
Là anh của vạn đầu em nhỏ
Không áo cơm cù bất cù bơ”.**

-Điệp từ **"là"** gắn với những đại từ quan hệ thân thuộc, triu mến, một mặt thể hiện mối quan hệ tự nhiên mà gắn bó sâu sắc, mặt khác khẳng định nhiệm vụ, vai trò lớn lao của người thanh niên đối với cộng đồng, xã hội .

→Những điệp từ **"là"** cùng với các từ **"con, em, anh"** và số từ ước lệ **"vạn"** (chỉ số lượng hết sức đông đảo) nhấn mạnh, khẳng định một tình cảm gia đình thật đầm ấm, thân thiết, cho thấy nhà thơ đã cảm nhận sâu sắc bản thân mình là một thành viên của đại gia đình quần chúng lao khổ.

- Đối tượng: **"vạn nhà ", "vạn kiếp phôi pha", "vạn đầu em nhỏ "**: quần chúng lao khổ, những kiếp sống mòn mỏi đáng thương, những mái đầu trẻ thơ tội nghiệp không nơi nương tựa.

+Cụm từ: **"Cù bất cù bơ"**: tính từ khá mới lạ nhưng người đọc vẫn cảm nhận được hoàn cảnh nay đây mai đó, bơ vơ không chỉ riêng tác giả, mà còn dựng lên được cuộc sống mong manh của hầu hết đồng bào đang trong đói khổ.

→Đến đây có thể thấy, về quan điểm nhận thức và sáng tác, bài thơ là **tuyên ngôn cho tập *Từ ấy*** nói riêng và cho toàn bộ tác phẩm của Tố Hữu nói chung.

✦Sự chuyển biến trong tâm trạng của Tố Hữu: tấm lòng đồng cảm, xót thương đối với mọi người lao khổ. Qua đó còn thể hiện lòng căm giận của nhà thơ trước bao bất công ngang trái của cuộc đời cũ. Tố Hữu đã thể hiện niềm hãnh diện khi được là một thành viên ruột thịt trong đại gia đình những người nghèo khổ bất hạnh, nguyện sẽ đứng vào hàng ngũ những người **"than bụi, lầy bùn"** là lực lượng tiếp nối của **"vạn kiếp phôi pha"**, là lực lượng ngày mai lớn mạnh của **"vạn đầu em nhỏ"**, để đấu tranh cho ngày mai tươi sáng. **Điệp từ "là"** được nhắc đi nhắc lại, nó vang lên một âm hưởng mạnh mẽ lắng đọng trong tâm hồn ta một niềm cảm phục, quý mến người trai trẻ yêu đời, yêu người này.

III.Tổng kết:

1.Nghệ thuật

- Sử dụng biện pháp tu từ: ẩn dụ ,so sánh, điệp từ
- Thể thơ thất ngôn, thể thơ truyền thống
- Ngôn ngữ giàu hình ảnh, nhịp điệu
- Sự đa dạng của bút pháp tự sự, lãng mạn, trữ tình.

2.Nội dung: Với một tình cảm cá nhân đậm thắm, trong sáng, **"*Từ ấy*"** đã nói một cách thật tự nhiên nhuần nhuyễn về lí tưởng, về chính trị và thật sự là tiếng hát của một thanh niên, một người cộng sản chân chính luôn tuôn trào trong mình mạch nguồn của lí tưởng cách mạng.

